

Képemlékek

Fehér László 65

LÓSKA LAJOS

Fészek Galéria, 2018. III. 13. – IV. 8.

A hatvanöt éves Fehér László munkáiból nyílt születésnapi kiállítás a Fészek Galériában. Az évfordulós tárlatoknál megszoktuk, hogy többnyire visszatekintések, most azonban inkább előretekintésről beszélhetünk, mivel az utóbbi három esztendőben készült húsz festményét és rajzát tárja a közönség elé a művész. Az alkotások legtöbbször ezúttal is családi fotók ihlették, de találunk közöttük néhány egészen friss, napjaink eseményeit rögzítő „életképet” is.

Évfordulóról lévén szó, illik felvillantatnunk a több mint negyven esztendőes pályá néhány jellemző állomását. Fehér indulása idején, a 70-es évek közepén szinte minden magára valamit adó képzőművész fényképezett, ami annak tudható be, hogy néhány esztendővel

FEHÉR LÁSZLÓ: *Siófoki emlék*, 2017, olaj, akril, vászon, 160×180 cm

korábban Magyarországon is megjelent a fotórealizmus. A fiatal festő korai munkái sokszor komoly társadalomkritikai felhanggal is rendelkező, fekete-fehér fotókra emlékeztető képek voltak (*Brigádnapló*, 1975). Ez a társadalomkritikus szemlélet, ha nem is túl gyakran, de az életpályá szinte minden szakaszában feltűnik, elég csak az *Életképre* (1979) vagy az 2011-ben készült *Hajléktalan vacsorájára* (2011) utalnom. Az 1980-as

évek elejétől a zsidó identitás bemutatását tűzi ki célul (*Gazdátlan temető II.*, 1979, *Diaszpóra*, 1982). Nem sokkal ezután az újfestészet hatására koloritja színesebb lesz, formái pedig mozgalmasabbá válnak (*Vidéken*, 1984), igazán karakteressé azonban az emblémáknak is tekinthető, körvonallal határolt figurák teszik a munkáit (*Kőbéká*, 1986).

Ezek az emlékeket megidéző átlátszó sziluettalakok azután minden korszakában feltűnnek, ott szerepelnek szinte valamennyi, sárga-fekete, rózsaszín-fekete, fekete-fehér periódusának a darabjain. Természetesen a visszaemlékezések mellett a kor valósága is helyet kap a vásznon, a rendszer-váltásra történő utalásokat például ott érezzük a *Szobor alatt I–II.* (1989) vagy a *Csillag a hegyen* (1989) című rózsaszín-fekete munkákon.

Mint már utaltam rá, oeuvre-jének jelentős részét az 50-es és 60-as években készült családi fényképek inspirálták. Egyik első darabjuk az *Egy kép 1958-ból* című (1980), de megemlíthetjük a *Daddyt* (1993) vagy akár a *Fekete leplet* (2011) is, s a sort még hosszan folytathatnánk. Közös jellemzőjük, hogy a privát szférá békaperspektívájából felsejlik rajtuk a Kádár-korszak valamennyi ellentmondása.

FEHÉR LÁSZLÓ: *Szolnoki emlék*, 2017, olaj, akril, vászon, 160×180 cm

Az életművet vizsgálva úgy tűnik, hogy a témaválasztásai körkörös utakat járnak be, Fehér László kisebb-nagyobb kitérők után visszatér az egyéni-családi mitológiává alakított privát szférához. Amatőr családi fotók ihlette rajzokat mutatott be 2016-ban a Platán Galériában, és a mostani, Fészekben látható rózsaszín koloritú festmények, fekete-fehér rajzok is ilyen tematikájúak. Lássunk néhány példát! A *Siófoki emlék* (2017) tipikusan az amatőr képek komponálásmódját idézi: a háttér rózsaszínje és a Balaton szürke csíkja előtt Somogyi evezős

FEHÉR LÁSZLÓ: *Hévízi önarckép*, 2016, ceruza, tus, papír, 75×105 cm

és halászsobra magasodik, előttük pedig egy hölgy áll, a festmény főszereplője. A *Szolnoki emlék* (2017) azért érdekes, mert ismét feltűnik rajta egy jóval korábbi fekete-lila festményének főszereplője, a furcsa, titokzatos szökőkútfigura, a szájából vizet spriccelő kőbéka. Többszöri felbukkanása azt bizonyítja, hogy a motívum vagy a hozzá kötődő emlék fontos az alkotó számára. Szintén családi fénykép ihlette a fa mögött megbúvó félmeztelen férfit ábrázoló kompozíciót (*Laci*, 2017) vagy az élethűen, leolvasható rendszámmal megfestett Wartburg csomagtartója mellett álló középkorú párt megörökítő festményét is (*Szüleim*, 2015).

A mindenkori áldozatokra figyelmeztet a *Lány őzfejjel* (2017), illetve párja, a *Levágott őzfej* (2016), amelyen egy üres szobasarokban a padlóra helyezett agancsos fejet látunk.

A rajzok mindenekelőtt kompozíciós megoldásaik miatt érdemelnek figyelmet. A művész sajátos, a figurát éppen csak megmutató, szinte elrejtő szerkesztésmódjának szép példái a két hatalmas bábkorlát mögötti apró alakos *Kilátás a térre* (2017) és az *Egyszeri történet* (2017), melyen a falmélyedésben kucorgó figurára csak a kilátszó lába utal.

Talányos viszont a három darabból álló, összecsavarható transzparenst különböző szituációkban megjelenítő *Csend-széria* (2015). Az utóbbi évtizedben a művész igen sok önarcképet készített, amelyek azért rendhagyóak, mert mindig valamilyen szituációba helyezi magát, jelen esetben például hatalmas úszógumival a vízben lebeg (*Hévízi önarckép*, 2016).

A fényképek ösztönözte figurális művek újra és újra megjelennek – többnyire a konceptuális munkákat váltva – a magyar festészetben. Most csak a Fehér László pályára kerülése utáni időszakot nézve, számos művész dolgozott ebben a stílusban, ki oldottabban, ki direktbben. Szinte Fehérrel egy időben indult Nyári István, majd a 80-as évek végén Szűcs Attila. Az ezredforduló idején tűnt fel fotó-realista képeivel Szabó Ábel, ugyancsak akkortájt jelentkezett Hecker Péter, akinek számos groteszk-ironikus figurális festményét a Hórus Archívum amatőr fényképei inspirálták. Külföldi példaként pedig megemlíthetem a lipcsei és a kolozsvári iskolát.

Fehér László közelmúltunkat és jelenünket megörökítő festményei jó értelemben vetten lokális indíttatásúak, de témájukat mindig egyetemes szinten láttatják, dolgozzák fel.

FEHÉR LÁSZLÓ: *Lány őzfejjel*, 2017, ceruza, tus, papír, 75×105 cm